

Nauczyciel akademicki – nauki biologiczne

231001

Inna nazwa zawodu: wykładowca

Zadania i czynności

Podstawowe cele w pracy zawodowej nauczyciela akademickiego to kształcenie studentów i prowadzenie badań naukowych. Proces kształcenia przybiera różne formy, wynikające z przyjętych zasad nauczania - są to wykłady, ćwiczenia, zajęcia laboratoryjne i seminaria. Wykłady są zajęciami typowo teoretycznymi, prowadzonymi dla większych grup studentów. Podczas zajęć tego typu rola wykładowcy polega na skutecznym przekazaniu wiedzy teoretycznej z określonego zakresu. Służą temu różnego rodzaju metody audiowizualne (projektory, filmy itp.). W tej formie zajęć dominuje przekaz informacji od nauczyciela wykładowcy do studentów-słuchaczy. Kolejne formy kształcenia - takie jak ćwiczenia i zajęcia laboratoryjne mają charakter bardziej praktyczny. Nauczyciel prowadzi dyskusję ze studentami, którzy w aktywny sposób uczestniczą w zajęciach (np. podczas przeprowadzania eksperymentu). Jeszcze inną formą kształcenia jest prowadzenie seminariów (np. magisterskich), gdzie nauczyciel spotyka się z celowo wybraną grupą studentów i wspólnie realizują określony cel badawczy. W tym układzie rola nauczyciela polega na pomocy w wytyczeniu kierunku badań i okresowym nadzorze ich realizacji. Praca nauczyciela łączy się w sposób nieodczuwalny z oceną pracy studentów. Drugą płaszczyzną rozwoju kariery zawodowej nauczyciela akademickiego jest jego praca naukowa. Polega ona na prowadzeniu badań. W zależności o reprezentowanej dyscypliny wymagają użycia dodatkowych przyrządów i aparatury, którą nauczyciel akademicki powinien umieć obsługiwać. Badania mogą mieć charakter teoretyczny lub doświadczalny. W pierwszym przypadku badacz skupia się na opisie zjawisk, projektowaniu modeli teoretycznych i koncepcji wyjaśniających mechanizm działania określonych zjawisk. W drugim przypadku praca badawcza polega na prowadzeniu eksperymentów, badaniu określonego zjawiska, konstrukcji, czy urządzenia, lub w oparciu o posiadaną wiedzę buduje się nowe projekty. Nauczyciel akademicki musi posiadać bardzo dużą i szczegółową wiedzę z zakresu dziedziny, którą się zajmuje. Musi ją także stale uaktualniać, czytając fachowe publikacje, zarówno krajowe, jak i międzynarodowe. Efekty swojej pracy nauczyciel akademicki upowszechnia w formie publikacji (książki, artykuły w prasie naukowej), lub odczytów podczas konferencji. Praca nauczyciela akademickiego jest w pewnym stopniu pracą administracyjno-biurową. Wymaga to uczestnictwa w różnego rodzaju pracach organizacyjnych (planowanie zawartości merytorycznej toku nauczania, planowanie grafika zajęć, systemu kwalifikacji i oceny studentów). Obecnie coraz bardziej istotne są także umiejętności marketingowe - np. przy pozyskiwaniu funduszy na rozwój dyscypliny naukowej, na prowadzone badania).

Środowisko pracy

materiałne środowisko pracy Praca nauczyciela akademickiego przebiega zasadniczo w pomieszczeniach zamkniętych - salach wykładowych, bibliotekach, laboratoriach i własnych gabinetach. W niektórych specjalnościach niezbędna jest jednak praca na terenie otwartym (np. malarstwo, rolnictwo, geodezja), co pociąga za sobą konieczność pracy w mrozie, przy wietrze lub w deszczu. Pewną niedogodnością jest praca przy sztucznym oświetleniu, która może mieć wpływ na pogorszenie się wzroku. Ze względu na konieczność długotrwałego i głośnego mówienia (kilka godzin dziennie) narażonymi na schorzenia narządami są gardło i struny głosowe. W zależności od rodzaju nauczanego przedmiotu praca w laboratoriach niesie za sobą zagrożenia związane z hałasem, wibracjami, szkodliwym promieniowaniem albo

działaniem związków chemicznych. **warunki społeczne** Praca nauczyciela akademickiego cechuje się wyjątkowo dużą liczbą kontaktów z innymi ludźmi. Polegają one na prowadzeniu dyskusji ze studentami, przekazywaniu im wiedzy z zakresu wykładowanego przedmiotu i kontroli stopnia jej przyswojenia. Praca ma charakter dydaktyczny - nauczyciel ma za zadanie przekazanie podopiecznym właściwych społecznie postaw i poglądów. W przypadku prac badawczych nauczyciel akademicki powinien wykazywać się zdolnościami kierowniczymi, menażerskimi i umiejętnościami pracy zespołowej. W niektórych zawodach nauczyciel akademicki bierze pośrednią odpowiedzialność za jakość przyszłej pracy swoich studentów (np. lekarz, architekt). Zawód nauczyciela akademickiego należy do najbardziej prestiżowych profesji i ściśle wiąże się z postrzeganiem wykładowcy jako osoby godnej szacunku także w życiu prywatnym. **warunki organizacyjne** Czas pracy nauczyciela akademickiego jest ruchomy i regulowany grafiką zajęć. Zazwyczaj nominalne godziny pracy na uczelni nie oddają w pełni obrazu faktycznego. Nauczyciel zużywa czas między innymi na przygotowanie się do zajęć, na ocenę wyników nauczania. Uwzględniając dodatkowo czas poświęcony na prace badawcze, przygotowywanie publikacji i materiałów do wystąpień na konferencjach naukowych i różnego rodzaju spotkaniach gospodarczych i kulturalnych, można stwierdzić, że dzienny czas pracy nauczyciela akademickiego może znaczenie przekroczyć 8 godzin, a nierzadko sięga kilkunastu godzin. Praca nauczyciela akademickiego wiąże się także z częstymi wyjazdami, krajowymi i zagranicznymi - w ramach staży i konferencji. Ze względu na rosnącą liczbę studentów zaocznych nauczyciele akademicy pracują także w soboty i niedziele, jednakże za tę pracę uzyskują dodatkowe wynagrodzenie.

Wymagania psychologiczne

Aby nauczyciel akademicki skutecznie wykonywał swoją pracę edukacyjną musi umieć przekazać posiadaną przez siebie wiedzę - pozwolą mu na to takie cechy jak łatwość nawiązywania kontaktu z ludźmi (głównie studentami), łatwość wypowiadania się i zdolność przekonywania. Cechy umożliwiają kształcenie studentów w czasie rozmaitych zajęć dydaktycznych. Podczas tych zajęć nauczyciel akademicki musi umieć zrozumiale prezentować wykładaną wiedzę, przystępnie wyjaśniać trudniejsze problemy, prowadzić dyskusje. W czasie dyskusji ważne jest posiadanie umiejętności obrony swojego stanowiska, przeglądu sytuacji i samokontroli. Ważne są też takie cechy jak ekspresyjność, którą prowadzący może zainteresować słuchaczy, zwiększając w ten sposób skuteczność przekazu. Niezbędna jest także umiejętność długotrwałej koncentracji, zwłaszcza w sytuacji prowadzenia zajęć przez wiele godzin. Prowadzenie badań naukowych wymaga dociekliwości, umiejętności analizowania skomplikowanych problemów, logicznego rozumowania i spostrzegawczości. Cechy te pozwalają na większą trafność opisów i wyjaśnień badanych i omawianych zjawisk oraz stanów. Z drugiej strony przydatna jest umiejętność syntetycznego opisu złożonych problemów i wyobrażenia - może to prowadzić np. do opracowywania modeli pozwalających przewidywać zachowanie się badanych układów. Trzeba też podkreślić, że z pracą nauczyciela akademickiego w poszczególnych specjalnościach łączy się konieczność posiadania odpowiednich zdolności np. praca w dziedzinie nauk ścisłych wymaga uzdolnień matematycznych, praca w naukach przyrodniczych i medycznych wymaga umiejętności wykonywania precyzyjnych czynności manualnych, praca w dziedzinie muzyki lub językoznawstwa wymaga dobrego słuchu itd. Niezależnie od rodzaju specjalności, nauczycielowi akademickiemu w pracy naukowej potrzebna jest wytrwałość, cierpliwość, dokładność w działaniu, odporność psychiczna (pozwalająca na mobilizację po niepowodzeniach), bowiem uzyskiwanie wartościowych wyników naukowych wymaga żmudnej, dokładnej pracy, która jest na ogół długotrwała i nie zawsze kończy się spodziewanym sukcesem

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Zawód nauczyciela akademickiego należy do prac lekkich fizycznie, jednak wymaga bardzo dużego wysiłku intelektualnego i dobrej kondycji psychicznej, Wymagania fizyczne i zdrowotne zależą od specjalności naukowej nauczyciela akademickiego, jednak we wszystkich specjalnościach do pracy ze studentami potrzebny jest dobry słuch - ze względu na werbalny charakter zajęć z grupami studentów. Niezbędne są sprawne struny głosowe i gardło ze względu na konieczność wielogodzinnego mówienia w salach wykładowych. Wskazany jest także dobry wzrok z uwagi na potrzebę przygotowywania materiałów do zajęć, sprawdzanie pisemnych prac i prowadzenie badań naukowych (przy użyciu specjalistycznego sprzętu, z pomocą komputerów, albo w oparciu o literaturę). W niektórych specjalnościach wady słuchu lub wzroku mogą znacznie utrudnić lub uniemożliwić uprawianie tego zawodu. Zawód nauczyciela akademickiego należy do prac lekkich fizycznie, jednak wymaga bardzo dużego wysiłku intelektualnego i dobrej kondycji psychicznej, Wymagania fizyczne i zdrowotne zależą od specjalności naukowej nauczyciela akademickiego, jednak we wszystkich specjalnościach do pracy ze studentami potrzebny jest dobry słuch - ze względu na werbalny charakter zajęć z grupami studentów. Niezbędne są sprawne struny głosowe i gardło ze względu na konieczność wielogodzinnego mówienia w salach wykładowych. Wskazany jest także dobry wzrok z uwagi na potrzebę przygotowywania materiałów do zajęć, sprawdzanie pisemnych prac i prowadzenie badań naukowych (przy użyciu specjalistycznego sprzętu, z pomocą komputerów, albo w oparciu o literaturę). W niektórych specjalnościach wady słuchu lub wzroku mogą znacznie utrudnić lub uniemożliwić uprawianie tego zawodu.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Warunkiem minimum, koniecznym do podjęcia pracy w zawodzie jest posiadanie wykształcenia wyższego magisterskiego. W niektórych przypadkach wymagane jest także przygotowanie pedagogiczne, o ile nie wchodziło ono w zakres ukończonych studiów. Dalszym wymogiem jest znajomość języka obcego (przynajmniej jednego spośród głównych języków zachodnioeuropejskich), najbardziej wskazany jest język angielski.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwość awansu nauczyciela akademickiego jest duża i przebiega na dwóch płaszczyznach: w oparciu o zdobywanie kolejnych stopni naukowych: następnymi stopniami naukowymi, uzyskiwanymi po tytule magistra, są: doktor, doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny i profesor zwyczajny, na podstawie zajmowanych stanowisk funkcyjnych: nauczyciel akademicki może zajmować coraz wyższe stanowiska w strukturze uczelni takie jak: kierownik pracowni, kierownik zakładu naukowego, dyrektor instytutu, prodziekan, dziekan (stoi na czele wydziału), prorektor i rektor (stoi na czele całej uczelni). Dodatkowe możliwości rozwoju kariery zawodowej powstają w wyniku uczestniczenia w różnych projektach badawczych, których powodzenie daje osobom biorącym udział możliwość zdobycia lub ugruntowania pozycji zawodowej i sławę - w skali branżowej, krajowej i międzynarodowej. W niektórych dziedzinach nauki (ekonomia, fizyka) szczytowym osiągnięciem dla nauczyciela akademickiego jest zdobycie nagrody Nobla.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Osoby o odpowiednim stopniu naukowym mogą podjąć pracę nauczyciela akademickiego, bez względu na wiek, chociaż preferowane są osoby młodsze (do 40 roku życia). Jeżeli osoba chcąc podjąć pracę w zawodzie legitymuje się wysokimi kwalifikacjami i dużym doświadczeniem praktycznym w zawodzie (np. menadżerowie, architekci), a nie posiadają doświadczenia pedagogicznego muszą się dokształcić w tym zakresie. Nie ma też przeszkód w podjęciu pracy na stanowisku nauczyciela akademickiego po przerwie, pod warunkiem wyrównania swojego stanu wiedzy do poziomu, który w danej dziedzinie został osiągnięty na świecie. Zdecydowanie

sprzyjającym czynnikiem jest znajomość języków obcych.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

nauczyciel nauczania ponadelementarnego, wykładowca na kursach

Polecana literatura

Ogólnopolska dysponenda wydawnictw uczelnianych, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1995 Prawa szkół wyższych, stopnie i tytuły naukowe, Warszawa 1993